

PREDSTAVITEV PRESEJALNIH PROGRAMOV

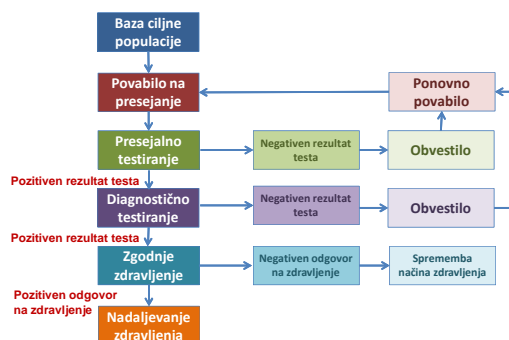
DOMINIKA NOVAK MLAKAR

SEMINAR IZ SOCIALNE MEDICINE, HIGIENE, EPIDEMIOLOGIJE IN ZDRAVSTVENE
EKONOMIKE ZA PRIPRAVNIKE ZDRAVNIKE IN ZOBOZDRAVNIKE

Kaj je presejanje?

- Presejanje je pregledovanje navidezno zdravih ljudi, da bi med njimi našli tiste, ki morda že imajo začetno stopnjo bolezni.
- Je sekundarna preventivna intervencija: odkrivanje bolezni ali pred-bolezenskih sprememb še preden se pojavijo simptomi ali znaki.
- Pozitiven izid presejalnega testa vodi v nadaljnjo diagnostično obdelavo. Posledica je terapevtska obravnava in znižanje umrljivosti zaradi bolezni.
- Za učinkovito presejanje je potrebno:
  - primerna bolezen
  - primeren test
  - pravilna organizacija

Proces presejanja

Cilji presejanja

- znižanje incidence bolezni
- znižanje pogostosti hudih zapletov bolezni
- znižanje umrljivosti pri visoko smrtnih boleznih
- zvišanje popolne ozdravljivosti bolezni

Vrste presejanj glede na

- **organiziranost:** organizirano / oportunistično
- **obsežnost:** množično / ogrožene skupine
- **število bolezni za katere presejamo na enkrat:** enkratno / večkratno

NIJZ

Klasična merila za oceno primernosti presejanja

Vir: Wilson JMG, Jungner G. Principles and practice of screening for disease. Geneva: WHO; 1968. Dostopno 31.12.2012 na: http://whqlibdoc.who.int/php/WHO_PHP_34.pdf

- Bolezen je pomemben javnozdravstveni problem (visoka incidenca in/ali umrljivost).
- Znan je naravni potek bolezni – bolezen mora imeti tako pred-klinično fazo, da jo je mogoče odkriti.
- Presejalna preiskava mora biti cenena, preprosta, veljavna in sprejemljiva.
- Stroški testa morajo biti ustrezno majhni in morajo biti skupaj s stroški zdravljenja odkritih sprememb manjši, kot so stroški zdravljenja napredovale bolezni.
- Presejanje bo na populacijski ravni zmanjšalo incidenco in/ali umrljivost.
- Zdravljenje mora biti uspešno - z zgodnjo diagnostiko in zdravljenjem je možno izboljšati izidi.
- Na voljo mora biti dovolj opreme in osebja za diagnostiko pri presejanju odkritih sprememb in za njihovo zdravljenje.

NIJZ

Revidirana merila za oceno primernosti presejanja

Vir: Andermann A, Blancquaert I, Beauchamp S, Déry V. Revisiting Wilson and Jungner in the genomic age: a review of screening criteria over the past 40 years. Geneva: WHO; 2008. Dostopno 31.12.2012 na: <http://www.who.int/bulletin/volumes/86/4/07-050112/en/index.html>

- Presejalni program bi se moral odzvati na prepoznano potrebo.
- Cilje pregleda je treba opredeliti na začetku.
- Opredeljena mora biti ciljna populacija.
- Znanstveni dokazi o učinkovitosti programa presejanja.
- Program mora vključevati izobraževanje, testiranje, klinične storitve in upravljanje programa.
- Obstajati mora sistem za zagotavljanje kakovosti, z mehanizmi za zmanjšanje morebitnih tveganj presejanja.
- Program mora zagotoviti možnost izbire, zaupnost in spoštovanje avtonomije.
- Program mora spodbujati enakost dostopa do pregleda za celotno ciljno populacijo.
- Vrednotenje programa je treba načrtovati od samega začetka.
- Splošne koristi presejanja morajo odtehtati škodo.

NIJZ

Veljavnost presejalnega testa

		Bolezen	
		Prisotna	Odsotna
Presejalni test	Pozitiven	A pravilno pozitiven	B napačno pozitiven
	Negativen	C napačno negativen	D pravilno negativen

Mere veljavnosti povedo kako dobro posamezen presejalni test pravilno določi bolnike in zdrave. Veljavnost presejalnega testa opredeljujeta:

a) OBČUTLJIVOST (senzitivnost) pove, kako dobro pozitivni rezultat testa napove dejansko bolne. Delež pozitivnih na testu med dejansko bolnimi. Test z visoko občutljivostjo bo pokazal malo napačno (lažno) negativnih izvidov.

$$\text{Občutljivost} = \frac{A}{A + C}$$

b) SPECIFIČNOST pove kako dobro negativni rezultat testa napove dejansko zdrave. Delež negativnih na testu med dejansko zdravimi. Test z visoko specifičnostjo bo pokazal malo napačno (lažno) pozitivnih izvidov.

$$\text{Specifičnost} = \frac{D}{B + D}$$

Občutljivost in specifičnost

Posledice lažno pozitivnega testa:

- celo 3-5% je preveliko na populacijski ravni,
- spremljanje, potencialna škoda, strah, nelagodje
- rast stroškov za nepotrebne preiskave

Posledice lažno negativnega testa:

- lažni občutek varnosti, zanemarjanje zgodnjih znakov bolezni,
- možnost opustitve obdobjnega presejalnega testa v prihodnje,
- nadaljevanje z nezdravim življenjskim slogom,
- že ena sama oseba ima lahko tragične posledice,
- ekonomske in pravne posledice,
- izguba zaupanja ciljne populacije v presejanje,
- nelagodje med izvajalci presejanja,...

NIJZ

Klinični pomen napovedne vrednosti, vpliv prevalence

Pozitivna napovedna vrednost (PPV): pove koliko se lahko zanesemo na pozitiven rezultat testa. Delež bolnih med pozitivnimi na testu.

$$\text{PPV} = \frac{A}{A + B}$$

Negativna napovedna vrednost (NPV): pove koliko se lahko zanesemo na negativen rezultat testa. Delež zdravih med negativnimi na testu.

$$\text{NPV} = \frac{D}{C + D}$$

		Bolezen	
		Prisotna	Odsotna
Presejalni test	Pozitiven	A pravilno pozitiven	B napačno pozitiven
	Negativen	C napačno negativen	D pravilno negativen

Koristi in slabosti presejanja

Koristi organiziranega populacijskega presejanja:

- izboljšanje prognoze bolezni, če je le ta odkrita v zgodnji razvojni stopnji,
- manj radikalno zdravljenje, ki omogoča ozdravitev z odkritjem bolezni v zgodnji razvojni stopnji,
- prihranek denarja v primerjavi z zdravljenjem bolnikov z boleznijo odkrito v razširjeni ali razsejani obliki,
- zagotavljanje ponovnega vabljenja oziroma spremljanja tudi bolnikov z negativnim testom.

Pomanjkljivosti organiziranega populacijskega presejanja:

- dolgotrajna obolevnost v primerih kjer je prognoza bolezni nespremenjena,
- prekomerno zdravljenje v primeru nejasnih bolezenskih sprememb,
- finančni stroški,
- lažno negativni rezultat testa, lažna pomiritev preiskovancev z rezultatom testa,
- lažno pozitivni rezultat testa, strah pri preiskovancih,
- tveganje zaradi testa samega.

NIJZ Nacionalni inštitut
za javno zdravje

Izvajalci organiziranih presejanj

Visoko usposobljeni timi:

- osebni izbrani zdravniki
- zdravniki specialisti javnega zdravja
- zdravniki kliniki ustrezne stroke
- drugi zdravstveni delavci
- sodelavci iz nemedicinskih ved

Podpora izvajanju presejanja:

- timski pristop pri izvedbi posameznih korakov presejanja
- ustrezen podporni informacijski sistem
- ustrezno informiranje, opolnomočenje in vključevanje pacientov v odločitve o presejanju in zdravljenju
- evalvacija dela vključenih izvajalcev, kakovostno izvedeni postopki presejanja
- možnost koriščenja komunikacije po telefonu in elektronski pošti, povračilo stroškov izvedenega svetovanja
- komunikacijske veščine: izobraževanja izvajalcev presejanja
- promocijske aktivnosti

NIJZ Nacionalni inštitut
za javno zdravje

Presejalni programi v Sloveniji

- **Antenatalno obdobje:** anemija, krvna skupina in Rh faktor, serološke preiskave na toksoplazmozo, sifilis, hepatitis B, asimptomatska bakteriurija, UZ morfologija ploda, kromosomske abnormalnosti ob prisotnih dejavnih tveganja, dejavniki tveganja za pre-eklampsijo in gestacijski diabetes,...
- **Neonatalno obdobje:** splošno stanje novorojenčka, gestacijska starost, klinični in okviri nevrološki pregled, preventiva hemoragične bolezni in neonatalne (gonoroične) oftalmije, odkrivanje fenilketonurije in kongenitalne hipotireoze, UZ kolkov, pregled sluha (TEOAE), ocena uspešnosti dojenja,...
- **Zdravstveno varstvo dojenčkov in otrok do 6. leta starosti**
- **Zdravstveno varstvo šolskih otrok in mladine do dopolnjenega 19. leta**
- **Zdravstveno varstvo študentov**
- **Zdravstveno varstvo športnikov**
- **Zdravstveno varstvo odraslih:** nacionalni program primarne preventive bolezni srca in ožilja, diabetes, depresija, tvegano pitje alkohola, kajenje, KOPB, presejanje za raka materničnega vratu / raka dojke / raka debelega črevesa in danke,...

NIJZ Nacionalni inštitut
za javno zdravje

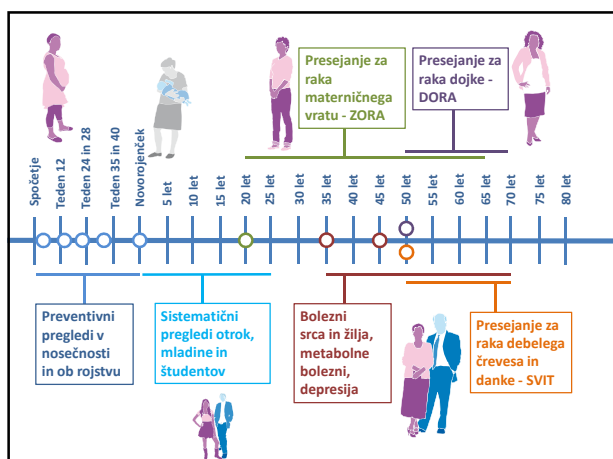

Državni program obvladovanja raka v Sloveniji, 2010-2015
http://www.mz.gov.si/si/delovna_podrocja/javno_zdravje/drzavni_program_za_obvladovanje_raka_dp/or/

- Nova spoznanja v onkologiji so privedla do ugotovitve, da je obvladovanje raka, ki postaja vse večji javnozdravstveni problem razvitega sveta, potrebno reševati na nivoju vsake države urejeno, pregledno in jasno. Zato je bil v Sloveniji sprejet državni program, ki zajema vsa področja od preventive, diagnostike in zdravljenja do rehabilitacije in paliativne oskrbe.
- Glavni cilji DPOR so z zdravim načinom življenja preprečiti nastanek raka (primarna preventiva), odkriti predrakave spremembe oziroma raka v začetni fazi razvoja (presejalni programi), zagotavljati vsem enako dostopno diagnostiko in zdravljenje, spodbujati raziskovanje na področju raka, omogočiti celostno rehabilitacijo ozdravljenim bolnikom ter paliativno oskrbo tistim, ki jo potrebujejo.
- **Presejalni programi za raka: ZORA, DORA, SVIT**

NIJZ Nacionalni inštitut za javno zdravje

Državni program ZORA

Državni presejalni program za odkrivanje predrakavih sprememb materničnega vratu

- Organiziran, populacijski presejalni program od leta 2003
- Ciljna skupina: **ženske 20-64 let**
- Presejalni test: **bris materničnega vratu (BMV)** pri izbranem ginekologu vsake **3 leta**
- Zagotavljanje kakovosti: standardizirani obrazci, sodobne smernice in navodila za delo v programu ZORA, centralni Register ZORA, strokovni nadzor in revizija BMV
- Prvi uspehi: 30 % zmanjšanje incidence raka materničnega vratu (RMV) od 2003-2011

Koraki mojega življenja
Tudi vi se odločite za ginekološki pregled!

Zora
Državni program za odkrivanje predrakavih sprememb materničnega vratu

Informativna knjižica za ženske

Državni program ZORA

Način vabljenja

- Ženska se lahko naroči na presejalni pregled ZORA pri svojem izbranem ginekologu (ne rabi vabila ali napotnice)
- Če ženska ne pride sama v 3 letih, jo v četrtem letu na pregled povabi ginekolog
- Če Register ZORA tudi v četrtem letu ne zabeleži presejalnega izvida, pošlje ženski centralno vabilo Onkološki inštitut Ljubljana

Pot ženske skozi DP ZORA

na 3 leta (sama ali z vabilom)

PRESEJALNI PREGLED ZORA
ginekološki pregled in obozem BMV

KONTROLNI PREGLED ZORA
ginekološki pregled in obozem BMV, skladno s smernicami za laboratorijsko diagnostiko žensk s pridobitvijo vzorcev:
• obozem BMV
• mazažni test PAP
• kolposkopija
• histološka diagnostika

ZDRAVLJENJE PREDRAKAVIH SPREMEMB

ZDRAVLJENJE RAKA MATERNIČNEGA VRATU

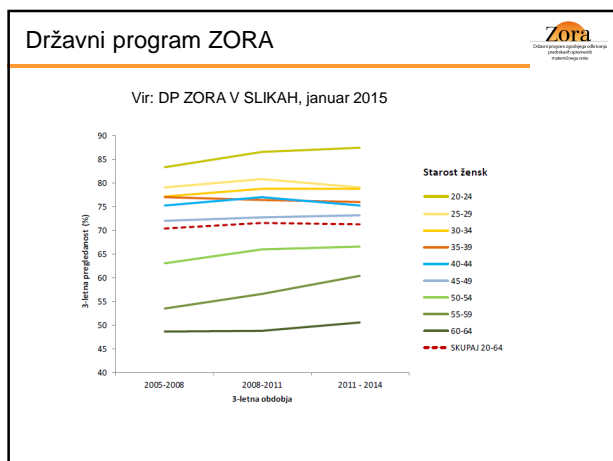

Državni program ZORA

Dodatne informacije in materiali:

- Strokovna priporočila in smernice 2011: http://zora.onko-i.si/?mod=mi_strokovnaPriporocilalnSmernice
- Program in register ZORA, Epidemiologija in register raka RS, Onkološki inštitut Ljubljana, Zaloška 2, 1000 Ljubljana
- 01/58-79-575
- zora@onko-i.si
- <http://zora.onko-i.si/> - VELIKO INFORMACIJ ZA ŽENSKE in STROKO
- Izobraževalni dan programa ZORA** poteka enkrat letno in je namenjen vsem sodelavcem programa. Namen dogodka je predstaviti strokovne in organizacijske novosti v programu in pregledati delo in rezultate programa v preteklem letu. Vse informacije in zborniki prejšnjih izobraževalnih dni so na spletni strani programa.

Državni presejalni program za raka dojk - DORA

Pri presejanju za raka dojk se kot glavno **presejalno metodo uporablja mamografija**, ki omogoča odkrivanje sumljivih sprememb na dojkah, še preden postanejo tipne.

Presejalna mamografija je namenjena **ženskam med 50. in 69. letom** s stalnim prebivališčem v Republiki Sloveniji, ki nimajo nikakršnih opaznih znakov raka dojk, so pa v življenjskem obdobju, ko je zbolewnost za rakom dojk največja. Mamografija **se izvaja na 2 leti**. DORA za enkrat v Osrednjeslovenski regiji in Zasavju.

Obširne raziskave so pokazale, da zgodnje odkrivanje raka dojk **do 30% zmanjša umrljivost** za to boleznijo, ob zagotavljanju vseh meril kakovosti, ki jih zahtevajo evropske smernice.

www.onko-i.si/dora

Izvid presejalne mamografije ženska prejme v **petih** delovnih dneh od datuma slikanja.

Če je na mamografiji vidna sprememba tkiva, ki je zdravnik radiolog ne more natančno opredeliti, bo ženska povabljen na **nadaljnjo obravnavo** (takih žensk je 5 od 100 slikanih).

Običajno je za razjasnitev vidnih sprememb dovolj le ciljano slikanje s povečavo in/ali ultrazvočni pregled, redkeje pa tudi punkcija sprememb v dojkah ali pregled z magnetno resonanco.

Izvid nadaljnje obravnave ženska prejme v diagnostično-presejalnem centru. Raka dojk odkrijejo pri 7-8 ženskah od 1000 slikanih v prvem krogu.

www.onko-i.si/dora

Dodatne informacije in materiali:

- vprašate svojega zdravnika,
- obiščete spletno stran programa: www.onko-i.si/dora
- pokličete na brezplačno telefonsko številko: **080 27 28** (vsak delavnik med 9. in 12. uro),
- pišete na: **dora@onko-i.si**
DORA, Onkološki inštitut Ljubljana, Zaloška 2, 1000 Ljubljana.

www.onko-i.si/dora

NIJZ Nacionalni inštitut
za javno zdravje

Svit

DRŽAVNI PROGRAM
PRESEJANJA IN ZGODNJEGA
ODKRIVANJA PREDRAKAVIH
SPREMEMB IN RAKA NA
DEBELEM ČREVESU IN DANKI

**Državni program presejanja in
zgodnjega odkrivanja predrakavih
sprememb in raka na debelem črevesu
in danki - Program Svit**

**Državni program presejanja in zgodnjega
odkrivanja predrakavih sprememb in raka na
debelem črevesu in danki - Program Svit**

- Je organizirano populacijsko presejanje
- Sistem zdravstvenega varstva ga ponuja navidezno zdravim prebivalcem v določeni starostni skupini, ki so brez kliničnih znakov za RDČD.
- S testom na prikrito krvavitev v blatu (FIT) se poskuša odkriti tiste, ki imajo predstopnje ali začetne stopnje RDČD.
- Pri vseh, kjer je test pozitiven je potrebna kolonoskopija.
- Merilo za učinkovitost presejanja je zmanjšanje umrljivosti med redno pregledovano populacijo.
- Učinek presejanja se s populacijskega vidika lahko pokaže samo, če je redno pregledovan zadosten delež (70%) preiskovancev v določenih starostnih skupinah.

**Komu je namenjen Program Svit
in kako ga izvajamo?**

- Ciljna populacija: **moški in ženske v starosti od 50 do 74 let** z urejenim osnovnim zdravstvenim zavarovanjem.
- Velikost ciljne populacije je ocenjena na **600.000 oseb**.
- Posamezen **presejalni krog traja 2 leti**.
  - prvi presejalni krog: april 2009 – marec 2011,
  - drugi presejalni krog: april 2011 – december 2012,
  - tretji presejalni krog: januar 2013 – december 2014,
  - **četrti presejalni krog: januar 2015 – december 2016.**
- Temelji na:
  - **imunokemičnem FOBT** z avtomatskim odčitavanjem rezultata v centralnem laboratoriju,
  - **presejalni kolonoskopiji**, ki je zagotovljena za vse osebe s pozitivnim FOBT.

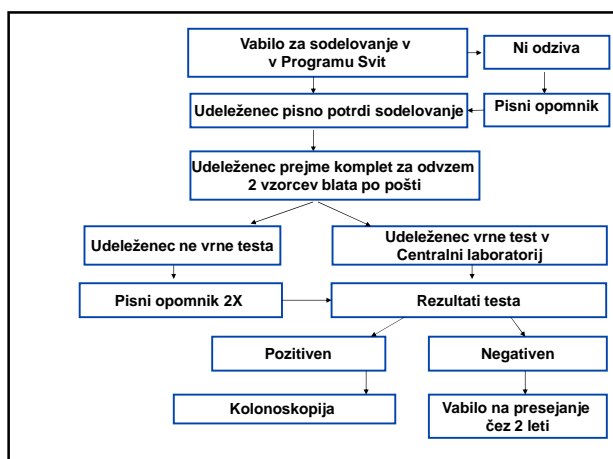

Izločeni iz Programa Svit

Trajno:

- osebe, ki so v diagnostični ali terapevtski obravnavi zaradi RDČD,
- osebe s KVČB (Ulcerozni kolitis, Crohnova bolezen),
- osebe, ki so jim v preteklosti med kolonoskopijo odstranili polipe.

Začasno:

- osebe, ki so bile v preteklih 3 letih na kolonoskopiji in je bil izvid brez patoloških najdb.

Podpisano Izjavo o sodelovanju vrniti v Program Svit ne glede na prisoten izključitveni dejavnik.

Predstavitve Programa Svit in smernice za pripravo na kolonoskopijo

Priručnik dosegljiv na

http://www.program-svit.si/wp-content/uploads/2008/07/prirocnik_za_osebne_zdravnike.pdf

---

Cilji uveljavitve smernic za pripravo pacientov na kolonoskopijo

- Interdisciplinarna uskladitev strokovnih stališč in poenotena priprava bolnika na kolonoskopijo.
- Zagotovitev optimalnih pogojev za varno in uspešno izvedbo kolonoskopije pri kroničnem bolniku.
- Zdravstveno stanje kroničnega bolnika se zaradi kolonoskopije ne poslabša.
- Bolnik je na kolonoskopijo ustrezno pripravljen in kolonoskopije ni potrebno prelagati.
- Glede na pričakovani visoki delež polipektomij je potrebno paciente pripraviti na presejalno kolonoskopijo po protokolu za invazivne posege.

Program Svit redno obvešča osebne izbrane zdravnike

- Sprotno obveščanje o pozitivnih izvidih na prikrito krvavitev v blatu.
- Obvestilo o kolonoskopskih ne-odzivnikih, 5 tednov od pozitivnega izvida na prikrito krvavitev v blatu.
- 1X letno seznam opredeljenih pacientov, ki so imeli negativen izvid na prikrito krvavitev v blatu.
- 3X letno seznam opredeljenih pacientov, ki se v zadnjih štirih mesecih niso odzvali vabilu v Svit ali niso vrnili vzorce blata.
- 2X letno poročilo o odzivnosti vabljenih v zdravstveni regiji in občinah posredovano na območne enote NIJZ.

K izboljšanju odzivnosti pacientov v program lahko doprinese sodelovanje multidisciplinarnega tima

😊 **Pacienti zaupajo osebnemu izbranemu zdravniku:** z aktivnim pristopom lahko OIZ doprinese k spremembi stališč posameznika za sodelovanje v Svit (pristopna izjava, FOBT, kolonoskopija, ponovno sodelovanje). Knjižica: Ali moram res na kolonoskopijo?

😊 **DMS v referenčnih ambulantah.**

😊 **Svitove info točke v zdravstvenih domovih.**

😊 **Patronažne sestre**

- Splošni dogovor določa, da imajo osebe, ki po 2 opomnikih ne vrnejo testerjev z vzorci blata in osebe, ki imajo pozitiven test na prikrito krvavitev v blatu ter se ne odzovejo na kolonoskopijo, pravico do preventivnega obiska patronažne sestre.
- Do preventivnega obiska imajo pravico tudi slabovidne, slepe, naglušne in gluhe ter drugače invalidne osebe, kronični bolniki ter socialno deprivilirane osebe, ki se slabše odzivajo v program.

Priprava pacienta na kolonoskopijo

- Pred vsako kolonoskopijo sta potrebni anamneza in klinični pregled, ki ju opravi osebni izbrani zdravnik:
  - usmerjena družinska in osebna anamneza
  - klinični pregled
  - ASA klasifikacija
- Testov koagulacije (PČ, PTČ, število trombocitov, čas krvavitve) pri zdravih preiskovancih pred presejalno kolonoskopijo ne izvajamo. RAZEN pri....
- Priprava bolnikov na kolonoskopijo, ki so na antikoagulantnem zdravljenju se praviloma izvede v antikoagulantni ambulanti.
- Priprava bolnikov, ki se zdravijo z antiagregacijskimi zdravili: zdravil se ne ukinja. RAZEN pri....
- Priprava sladkornih bolnikov na kolonoskopijo: navodila objavljena na spletni strani Programa Svit.

Priložnik pripravljen na podlagi smernic, ki jih je sprejela delovna skupina diabetologov Kliničnega oddelka za endokrinologijo, diabetes in presnovne bolezni UKC Ljubljana, septembra 2012.

NIJZ

Zaključek pregleda pri osebnem izbranem zdravniku

1. Izvedena anamneza in klinični pregled.
2. Izpolnjen „Vprašalnik za pripravo na kolonoskopijo“. Podana ocena ASA - presoja zdravstvene sposobnosti bolnika za kolonoskopijo .
3. Podpisan in izpolnjen zelen recept za Moviprep®.
4. Pojasnitev navodil za čiščenje črevesa v primeru nejasnosti.
5. Izdana napotnica za presejalno ambulantno ali presejalno bolnišnično kolonoskopijo.
6. Organizacija termina za presejalno kolonoskopijo: klic v klicni center Programa Svit.

Odstopanja, ki so bila zaznana pri izvajanju Programa Svit

Test na prikrito krvavitev v blatu je pozitiven (FOBT):

- v vsakem primeru je potrebno pacienta napotiti na kolonoskopijo; če mu trenutno zdravstveno stanje ne dovoljuje izvedbo preiskave, jo je potrebno opraviti nekoliko kasneje in o tem obvestiti klicni center Svit,
- pri invalidnih osebah, ki ne morejo same opraviti čiščenja črevesja pred kolonoskopijo, se lahko v izjemnih primerih uredi hospitalna kolonoskopija preko klicnega centra Svit,
- hemeroidi ne smejo biti razlog, da pacient ni napoten na kolonoskopijo,
- če je bila pred kratkim izven Svita opravljena kolonoskopija, ki je bila zamolčana, je potrebno kontaktirati klicni center Svit, da se posvetujemo z nadzornim gastroenterologom in dogovorimo nadaljnjo obravnavo (načeloma pa po pozitivnem FOBT sledi presejalna kolonoskopija),
- zdravila niso vzrok za pozitiven test,
- vsak pozitiven FOBT še ne pomeni raka: po podatkih prvega presejalnega kroga je bilo 6% RDČD in 59% oseb s polipi

---

Odstopanja, ki so bila zaznana pri izvajanju Programa Svit

Ponavljanje testa na prikrito krvavitev v blatu po tistem, ko je bil test na Svit pozitiven:

- ponavljanje testa je strokovna napaka,
- vsakega pacienta s pozitivnim testom je potrebno napotiti na kolonoskopijo, ki bo pojasnila vzrok krvavitve,
- lezije v črevesju krvavijo intervalno/občasno,
- izidi različnih testov med sabo niso primerljivi; testi se med sabo razlikujejo po načinu delovanja, po občutljivosti in specifičnosti, po stabilnosti vzorcev, imajo lahko različne vrednosti cut-off pri katerem je test pozitiven.

Odstopanja, ki so bila zaznana pri izvajanju Programa Svit

Presejalni testi so učinkoviti vendar niso 100%:

- FOBT, ki je negativen je potrebno ciklično ponavljati vsaki dve leti; lezija lahko krvavi intervalno; RDČD se razvija počasi zato se večja verjetnost, da bo s ponavljanjem presejalnega testa v primeru prisotne patologije test pozitiven,
- če je FOBT negativen in pacient kljub temu navaja težave, ki bi lahko nakazovale na patologijo v predelu debelega črevesa in danke je potrebno pacienta napotiti na diagnostično kolonoskopijo izven Svita,
- intervalni rak: pojavi se lahko po negativnem FOBT in še preden se test ponovi v naslednjem presejalnem krogu. Pojav raka je možen tudi pri negativni kolonoskopiji.
- Pri družinski anamnezi RDČD test FOBT ni zamenjava za kolonoskopijo; kontrolno kolonoskopijo je potrebno opraviti v skladu z veljavnimi smernicami.

Odstopanja, ki so bila zaznana pri izvajanju Programa Svit

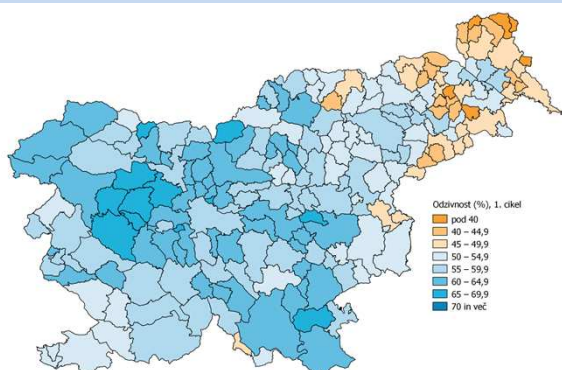
Pacienti niso ustrezno pripravljani na kolonoskopijo:

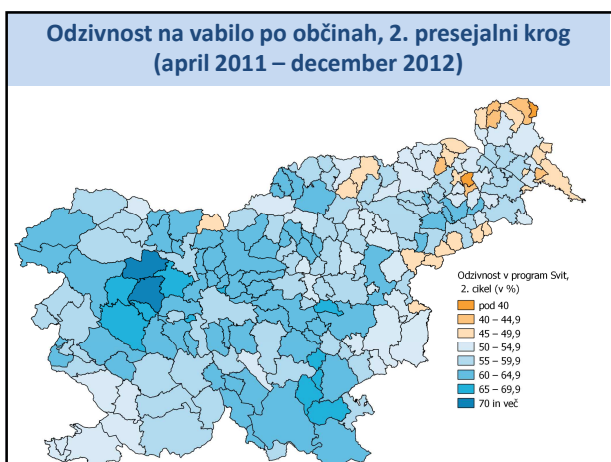
- nimajo izpolnjen „Pred kolonoskopski vprašalnik“,
- nimajo napotnice za ambulantno ali hospitalno presejalno kolonoskopijo,
- Ne dobijo recepta za Moviprep®,
- so brez navodil o jemanju zdravil v primeru kronične bolezni (hipertenzija, hiperlipidemija, antiagregacijska terapija, antikoagulacijska terapija, sladkorni bolniki,...)
- **Vsak pacient, ki gre na kolonoskopijo mora biti pripravljen v skladu s smernicami Programa Svit.**

Vabljenje v Program Svit

	1. presejalni krog		2. presejalni krog		3. presejalni krog	
	število	dlež	število	dlež	število	dlež
Poslana prva vabila	536.709	95,4%	502.488	95,3%	501.300	95,6%
Vročena prva vabila	533.040	99,3%	500.516	99,6%	499.279	99,6%
Odzivnost (oseba je vrnila podpisano izjavo o sodelovanju v programu)	303.343	56,9%	289.070	57,8%	298.291	59,7%
Oseba ima izključitveni kriterij	38.017	12,5%	22.425	7,7%	16.316	5,5%
Oseba ne želi sodelovati	1.354	0,3%	1.457	0,3%	676	0,2%
Osebe, ki so jim bili poslani kompleti testerjev	265.319	87,5%	266.649	92,3%	281.971	94,2%
Presejane osebe	246.916	49,9%	252.653	52,8%	268.183	55,5%
- oseba je vrnila komplete testerjev primerne za analizo	245.714	99,5%	251.948	99,7%	267.679	99,8%
• pozitiven test	15.310	6,2%	15.147	6,0%	16.024	6,0%
• negativen test	230.404	93,8%	236.801	94,0%	251.655	94,0%
- oseba je vrnila samo komplete testerjev neprimerne za analizo	1.202	0,5%	705	0,3%	505	0,2%
Število oseb z opravljeno kolonoskopijo	13.919	90,9%	13.969	92,2%	14.883	92,8%

Odzivnost na vabilo po občinah, 1. presejalni krog (april 2009 – marec 2011)

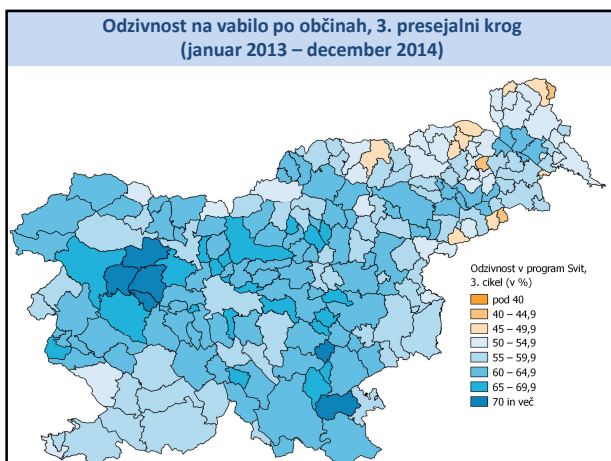

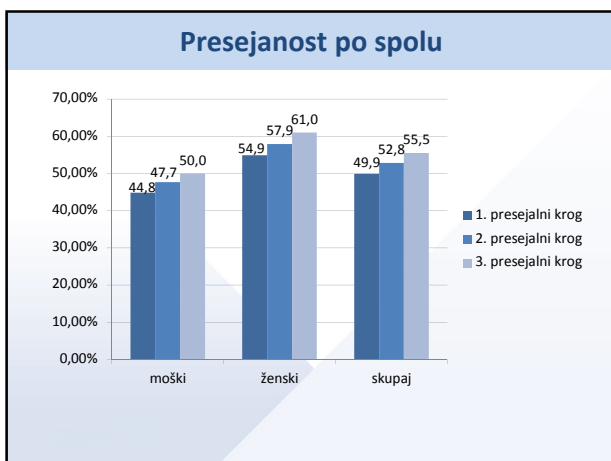

Stadiji rakov 1. in 2. presejalnega kroga

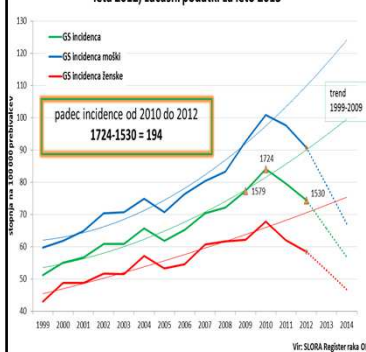
stadij	1. presejalni krog		2. presejalni krog	
	število	delež	število	delež
I. stadij T1Nx (T1 Nx Mx) *	196	21,9	117	23,6
I. stadij (T1/2 N0 M0)	238	26,7	137	27,6
II. stadij (T3/4 N0 M0)	191	21,4	98	19,8
III. stadij (katerikoli T N1/2 M0)	211	23,6	105	21,1
IV. stadij (katerikoli T N1/2 M1)	57	6,4	39	7,8
Skupaj stadiji	893	100,0	496	100,0
Ni podatka	15		2	
SKUPAJ RAKI	908		498	

* endoskopska odstranitev

Zgodnja faza odkritja (I. in II. stadij): 70,0 % in 71 %

Učinki Programa Svit

Incidenca raka debelega žrevesa in danke v Sloveniji do leta 2012, začasni podatki za leto 2013

Stadij RR (2008)	SVIT (2009-2011)
I } 13,9%	49,5%
II } 61,6%	21,4%
III } 24,5%	6,4%
IV } 2,2%	1,6%
Ni podatka	

Center Svit

Tel: 01 62 04 521

www.program-svit.si

info@program-svit.si

